HOẠT ĐỘNG THÔNG TIN, THỐNG KÊ KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ THỰC TRẠNG VÀ ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN

PHẠM THÚY AN
Trung tâm Tin học và Thông tin KH&CN Quảng Bình

Cùng với sự phát triển của xã hội, nhu cầu sử dụng thông tin của con người ngày càng gia tăng về mọi mặt: lựa chọn sản phẩm, dịch vụ, thông tin về chính trị, xã hội, kinh tế… để có định hướng đúng, làm chủ được đời sống của mình và thực hiện đầy đủ trách nhiệm và quyền hạn của người công dân. Hoạt động thông tin, thống kê KH&CN phải đóng vai trò quan trọng trong việc làm tăng cơ hội tiếp cận của người dân tới các cơ sở văn hóa và giáo dục, nhằm nâng cao kiến thức, phục vụ cho bản thân cũng như đời sống xã hội, thúc đẩy việc phổ biến và sử dụng các thành tựu KH&CN phục vụ sản xuất, kinh doanh, giáo dục và đào tạo… góp phần đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, phát triển nhanh, bền vững kinh tế - xã hội, nâng cao chất lượng cuộc sống của nhân dân.

Trong những năm qua, hoạt động thông tin, thống kê KH&CN đã được Đảng và Nhà nước quan tâm chỉ đạo. Trong đó, Nhà nước đã ban hành nhiều văn bản quy phạm pháp luật nhằm cụ thể hóa chính sách phát triển của hoạt động thông tin, thống kê KH&CN như: Luật KH&CN được Quốc hội thông qua năm 2013 đã tạo ra nền tảng pháp lý cho hoạt động KH&CN nói chung, trong đó có hoạt động thông tin KH&CN. Mới đây nhất là Nghị định số 11/2014/NĐ-CP về hoạt động thông tin KH&CN được ban hành đã đáp ứng yêu cầu cấp thiết của thực tiễn hoạt động quản lý nhà nước về thông tin KH&CN, tạo điều kiện thuận lợi nhất cho các tổ chức, cá nhân tham gia hoạt động thông tin KH&CN. Nghị định đã nêu chi tiết nội dung hoạt động thông tin KH&CN bao quát từ việc tạo lập và phát triển nguồn tin đến sử dụng, phổ biến và cung cấp dịch vụ thông tin KH&CN nhằm phục vụ cho dự báo, hoạch định chính sách, lãnh đạo, quản lý, nghiên cứu khoa học và phát triển công nghệ, sản xuất, kinh doanh và các hoạt động kinh tế-xã hội khác. Và gần nhất là Thông tư số 14/2014/TT-BKHCN quy định việc thu thập, đăng ký, lưu giữ và công bố thông tin về nhiệm vụ KH&CN đã cụ thể hóa một chu trình thông tin hoàn chỉnh về tổ chức thực hiện nhiệm vụ KH&CN từ tổ chức, thu thập, hình thức báo cáo thông tin về nhiệm vụ KH&CN đang tiến hành; thu thập, báo cáo kết quả ứng dụng thực hiện nhiệm vụ KH&CN, công bố thông tin về nhiệm vụ KH&CN.

Từ khi có Luật KH&CN, Nghị định số 11/2014/NĐ-CP, Thông tư 14/2014/TT-BKHCN và các văn bản hướng dẫn khác được ban hành, hoạt động thông tin, thống kê KH&CN đã có được hành lang pháp lý đáp ứng được yêu cầu cấp thiết cho thực tiễn quản lý nhà nước về hoạt động thông tin, thống kê KH&CN, tạo điều kiện thuận lợi nhất cho các tổ chức, cá nhân tham gia hoạt động thông tin, thống kê KH&CN và thúc đẩy xã hội hóa hoạt động này. Từ thực tiễn hoạt động tại các cơ quan, ban ngành cho thấy, các cơ sở pháp lý về thông tin, thống kê KH&CN đã được Bộ KH&CN xây dựng và ban hành tương đối đầy đủ nhằm phục vụ tốt công tác triển khai trong thực tiễn.

Tuy nhiên, với xu thế phát triển chung của toàn xã hội, hoạt động thông tin, thống kê về KH&CN của nước ta hiện nay vẫn đang còn gặp những khó khăn. Đó là do chưa hình thành được một hệ thống tổ chức thống kê KH&CN từ tỉnh đến địa phương, cán bộ làm công tác

thống kê KH&CN còn thiếu về số lượng và yếu về nghiệp vụ. Nhận thức về vai trò, ý nghĩa của công tác thống kê KH&CN còn hạn chế... Vấn đề này hầu hết các địa phương đều đang mắc phải. Trong khi KH&CN ngày càng trở thành lực lượng sản xuất trực tiếp của xã hội, thì thông tin, thống kê KH&CN lại càng phải góp phần tích cực trong việc rút ngắn quá trình từ nghiên cứu đến sản xuất, nâng cao chất lượng quản lý và lãnh đạo.

Để hoạt động thông tin, thống kê về KH&CN có những bước phát triển và đạt được kết quả, trong thời gian tới cần phải có những định hướng phát triển sau:

Thứ nhất, Đẩy mạnh quản lý Nhà nước về thông tin, thư viện và thống kê KH&CN. Kiện toàn hệ thống các tổ chức thông tin, thống kê KH&CN. Trong đó, quy định, chỉ đạo và hướng dẫn hoạt động thông tin, thư viện, thống kê KH&CN; Đổi mới cơ bản và toàn diện cơ chế quản lý, tổ chức và hoạt động các tổ chức thông tin, thư viện, thống kê KH&CN; Kiện toàn tổ chức và hoạt động các tổ chức thông tin, thống kê KH&CN đầu mối ở các bộ, ngành và địa phương.

Thứ hai, Đầu tư hạ tầng thông tin, cơ sở vật chất cho tổ chức thông tin, thống kê KH&CN.

Thứ ba, Tham gia tích cực các hợp phần được phân công và phân cấp trong xây dựng và phát triển cơ sở dữ liệu quốc gia về KH&CN.

Thứ tư, Tăng cường công tác thống kê KH&CN: Triển khai tập huấn nâng cao nghiệp vụ thống kê KH&CN; Tổ chức thực hiện nghiêm túc chế độ báo cáo thống kê cơ sở và tổng hợp về KH&CN ở các Bộ, ngành và địa phương; Thực hiện các cuộc điều tra thống kê khoa học và công nghệ: Điều tra tiềm lực khoa học và công nghệ và điều tra nghiên cứu và phát triển năm 2014; Điều tra đổi mới sáng tạo năm 2015.

Thứ năm, Phát triển tiềm lực thông tin KH&CN (bổ sung tài liệu, CSDL; tham gia Liên hiệp thư viện; Phát triển Hệ thống thông tin nghiên cứu và phát triển…).

Thứ sáu, Xuất bản và phục vụ thông tin, ưu tiên: Kế hoạch đối với sản phẩm thông tin phân tích (tổng quan/chuyên đề) nhằm đáp ứng nhu cầu lãnh đạo, quản lý; kế hoạch phục vụ thông tin cho các Chương trình/Đề án quốc gia theo Quyết định 1244/QĐ TTg ngày 25/07/2011 của Thủ tướng Chính phủ (đối với cơ quan thông tin Bộ, ngành); kế hoạch thông tin KH&CN phục vụ phát triển kinh tế - xã hội nông nghiệp, nông thôn (đối với cơ quan thông tin địa phương).

Thứ bảy, Tạo lập các sản phẩm và dịch vụ có khả năng thương mại hóa, phục vụ chuyển đổi cơ chế hoạt động của các tổ chức thông tin, thư viện, thống kê KH&CN.

Thứ tám, Tăng cường hoạt động thông tin giao dịch công nghệ, kết nối cung cầu, phổ biến thông tin công nghệ, tư vấn thông tin công nghệ, tham gia Chợ Công nghệ và Thiết bị Việt Nam năm 2015 và các Chợ công nghệ và thiết bị quy mô vùng.

Thứ chín, Duy trì và phát triển Cổng thông tin/Website của cơ quan; tham gia kết nối, khai thác các mạng, đặc biệt là mạng VinaREN phục vụ thiết thực cho công tác nghiên cứu và đào tạo, quản lý KH&CN.

Giai đoạn hiện nay, với sự phát triển mạnh mẽ của KH&CN, đặc biệt là của công nghệ thông tin và truyền thông, đang làm thay đổi lối sống, phương pháp làm việc trong nhiều lĩnh vực, trong đó có hoạt động thông tin, thống kê KH&CN. Đất nước đang bước sang một giai đoạn phát triển mới nhằm đưa nước ta trở thành một nước công nghiệp hóa vào năm 2020. Yêu cầu này đòi hỏi phải có những đổi mới toàn diện trong hoạt động thông tin, thống kê KH&CN. Công tác quản lý Nhà nước hoạt động thông tin, thống kê KH&CN tiếp tục được tăng cường, hoạt động thông tin, thống kê KH&CN cần được đẩy mạnh đáp ứng ngày càng tốt hơn đòi hỏi của xã hội trong giai đoạn hiện nay, góp phần đắc lực phục vụ sự nghiệp CNH-HĐH đất nước và phù hợp với tiến trình hội nhập quốc tế ■